Poštarina plaćena u gotovu

Obitelj

5. TRAVNJA BROJ 13-14 1940. (GOD. XII.) CIJENA DIN 1·50

Ivan Tišov: ŽENA S VELOM

Selma Lagerlöf

Smrt slavne književnice, koja je napisala roman o Antikristu

Napisao dr Josip Andrić

Ne znam, kako se desilo, da je za jednog latinskog sata, dok sam bio maturant, jedamput između profesora i nas đaka došlo do razgovora i o romanu »Gosta Berling« švedske književnice Selme Lagerlöf, nagrađene baš onih godina Nobelovom nagradom, to jest najvećim svjetskim književnim odlikovanjem. Za tog razgovora okrene se najedamput profesor k meni: »Jeste li čitali taj roman?... Čitajte ga. To je nešto za vas.«

Ni danas još ne znam, zašto je to profesor baš meni rekao. Ali ostalo mi je to živo u pameti. To je zapravo bio moj prvi susret s imenom Selme Lagerlöf. Otada sam prema toj književnici i njenim djelima gojio posebne simpatije sve do danas. Pa i kad sam prije šest godina lutao po Siciliji u Sirakuzi, gradu sv. Lucije, došla mi je živo pred oči Lagerlöfičina divna legenda o sv. Luciji*, koju Švеđani posebnim načinom štuju te baš o njenu danu i dijele Nobelove nagrade, po svem svijetu tako čuvene. A kad sam se našao na svom sicilijskom putovanju i kod vulkanskog brda Etne, stvorio mi se tu odmah pred očima roman »Čudesa Antikrista« od Selme Lagerlöfove* sa svim onim neobičnim i tako romantičnim sadržajem, koji se događa u Rimu i oko Etne, a u kojemu ima glavnu ulogu čuveni čudotvorni kip malog Isusa iz rimske crkve Ara coeli, u kojoj je i grob posljednje bosanske kraljice Jelene.

U ovogodišnjoj »Obitelji« donosimo roman o Antikristu, koji priča o pravom Antikristu i njegovu dolasku. Selma Lagerlöf je naprotiv napisala roman o lažnom Antikristu, koji se podno Etne pojavio u liku falsificiranoga kipa malog Isusa i provodio u životu onđašnjeg naroda pravu revoluciju. U tom se romanu osobito snažno dojima, kako tu Selma Lagerlöf, koja je bila po vjeri protestantkinja, simpatički prikazuje Papu.

Uopće je Selma Lagerlöf u svom književnom stvaranju, koje je steklo slavu po svem svijetu, često upotrebljavala kršćansku građu. Tako su čuvene njezine »Legende o Kristu«, koje su tako pune čuvstvene vjere i duhovne profinjenosti. Zatim je napisala veliko djelo »Jerusalem«, iza kako je sama proputovala Palestinu.

SELMA LAGERLÖF
(1859.—1940.)

Selma Lagerlöf je mnogo putovala i prema tome mnogo svijeta prošla i vidjela. To se također očituje u njenim djelima, pa je zacijelo i to mnogo pridonijelo nesamo proširenju njena književnog obzorja, nego i tome, da su njena djela prodrla i u daleki svijet, koji joj se širom otvorio.

Sad je Selma Lagerlöf mrtva. Umrla je 17. ožujka na svom posjedu u Värmlandu u starosti od 81 godine. Rodila se 20. studenoga 1858. i posvetila se učiteljskom zvanju. A kad je svojim prvim književnim djelima stekla toliko prihoda, da joj je to bilo dosta za život, napustila je učiteljevanje i posvetila se posve književnosti. Sklonost učiteljice prema dječjoj duši očituje se u krasnom njenu djelu, što ga je napisala za omladinu pod naslovom »Čudno putovanje Nielsa Holgerssona«. Tu je prikazala, kako jedan dječak na guski leti po cijeloj svojoj domovini, koju na taj način zorno upoznaje.

Kad je Selma Lagerlöf imala 27 godina, umro joj je otac, a majku je bila već prije izgubila. Iza očeve smrti bilo je prodano cijelo imanje njena oca radi prezaduženosti. Kad je preko dvadesetak godina kasnije Selma Lagerlöf dobila Nobelovu nagradu, prva joj je želja bila, da kupi natrag očinsko imanje. To joj je i uspjelo. Dojmljiva je ta njena ljubav prema rodnoj kući i prema mjestu, koje joj je u djetinstvu tako priraslo srcu.

U njenim djelima mnogo dolaze do izražaja motivi iz njena djetinstva, osobito iz priča, što su joj se bile ucijepile u dušu još u djetinstvu. I atmosfera njena rodnoga kraja čini jedan od osnovnih akorda u njenu književnom stvaranju.

Iz švedske književnosti je kao katolikinja poznata i kod nas Marika Stjernstedt po svom »Romanu jedne žene«. Iz norveške književnosti je kao katolikinja po svem svijetu poznata Sigfried Undsetova (njen roman »Proljeće« izašao je pred 6 godina u »Obitelji« i kasnije u knjizi«). Između tih dviju katoličkih skandinavskih spisateljica diže se svijetli Selme Lagerlöfove, najstarije među njima, koja je, iako nije bila katolikinja, stvarala književna djela, koja su i nama tako bliska i simpatična.

* Dr Josip Andrić **»Najljepši među otocima«**, lutanja po Siciliji, str. 43. »Oči sv. Lucije« i str. 81. »Antikrist na Siciliji. Tu je putopisnu knjigu izdala Zadruga »Dobra štampa« u Požegi u Slavoniji g. 1938.

Ljubav i bol velikoga glazbenika Chopina

Prošle godine navršilo se 90 godina od smrti slavnog poljskoga glazbenika Fridrika Chopina. Za vrijeme njegova boravka u Parizu digli su Poljaci ustanak protiv tuđinaca. I Chopin je živo želio poći da se bori, a njegovi prijatelji nisu dopustili ni da sazna, da je ustanak podignut. Kad je on to kasnije doznao, skladao je misleći na poljsku pogibiju jednu od najljepših svojih skladbi. Devedeset godina iza glazbenikove smrti doživjeli su Poljaci prošle godine joć veću narodnu nesreću.

G. 1834. imao je Fridrik Chopin 25 godina. Već četiri ili pet godina bio je savršen glasovirač i skladatelj. Imao je već svoj vlastiti stil, koji je odraz njegova fantastičnog, pjesničkog i nemirnog lika.

Kad je došao iz Poljske u Pariz, bio je vrlo dobro primljen. Tražili su ga posvuda: u odličnom društvu, gdje je očaravao svojom pojavom, nedostiživim glazbenim izvedbama i osobitom slavenskom ćudi. Sve je zanimala njegova bojažljiva narav. Radi toga su rekli: »Slaveni se rado pozajmljuju, ali nikada ne daju«. Chopin nije otvarao svoje srce nego rijetkim izabranicima.

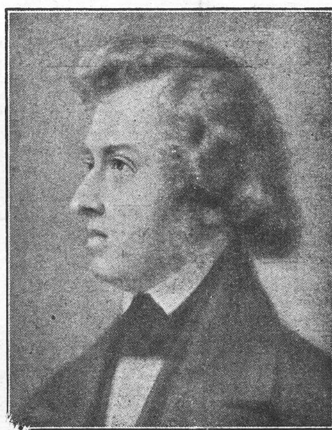
Baš u to doba pružila mu se prilika te je mogao opet vidjeti svog oca. To je dalo povoda jednoj dirljivoj zgodi, koja je ostavila dubok utisak u njegovoj duši.

Marija Wodzinska bila je sestra bivših učenika njegova oca. Mladi je Fridrik često bio pozivan kod roditelja svojih drugova. Rado je svirao s malom Marijom, koju je učio glasoviru. Ali prošlo je već dugo, što se oni nisu vidjeli, a između njih je postojala samo uspomena na to prijateljstvo.

Porodica Wodzinski zadržala je srdačne veze sa Chopinom. »Sačuvajte nam svoje prijateljstvo; mi imamo vaše odavna«, pisala je Marijina majka. Desilo se, da je mladi već proslavljeni glazbenik ljeti g. 1835., iza sastanka sa svojim roditeljima u Karlsbadu, sreo Wodzinskijeve u Drezdenu.

Marija je narasla u krasnu sedamnaestgodišnju djevojku. Imala je divne crne oči, tamne kose, opaljeno i rumeno lice od sunca. Čim ju je Chopin ugledao, zaljubio se. Zavolio je radi prošlih uspomena i radi sadanje njene ljepote. Kroz mjesec dana sjećao se prošlih vremena i gledao ih s novim osjećajem. Viđali su se, šetali, svirali, a grofica Wodzinska ganuto ih je gledala.

Večer prije Chopinova odlaska u Leipzig vidjeli su se. Misao na rastanak učinila ih tužnima. Marija uze jednu ružu iz jednog buketa i pruži je Chopinu, a on ganut i drhćući sjedne uz glasovir i tu je skladao svoj »Valcer u f-molu«. Na rukopisu napisa posvetu: »*Gospođici Mariji. Drezden, rujan g. 1835.*«

FRIDRIK CHOPIN
(1810.—1849.)

Chopin otputova, ali je njegovu žalost svijetlila nada, da će idućeg ljeta opet vidjeti Mariju u Marienbadu.

Naskoro mu se Marija Wodzinska ovako nježno i zabrinuto javila:

»Kad ste nas ostavili, svaki se od nas žalostan, očima punih suza šetao po onom salonu, gdje ste nekoliko časa prije još bili među nama. Moja majka nam je svaki čas spominjala kakvu zgodu »svog četvrtog sina Fridrika« (kako ona to već veli). Kad moj brat bude u Parizu, mislite se malo za nj, molim vas. Ako trebate odanog prijatelja, imate ga u njemu!...«

Chopin je proveo neko vrijeme u Leipzigu i Heidelbergu, a nato se vrati u listopadu u Pariz i započe opet svoj mondeni život. Često viđa Antuna Vodzinskoga, Marijina brata.

Chopin, koji je godinu dana čekao, sastane se opet s Marijom i njenom majkom u srpnju g. 1836. Započeše iste šetnje i iste ugodne zabave. Nekoliko sedmica zatim Chopin zapita Mariju, hoće li postati njegovom ženom, a majku za pristanak. Odgovor je bio povoljan, ali majka je Marijina tražila da sve ostane tajnom, dok ne dobije dozvolu od muža. Ona je slutila već nagoviješteno ograničenje Ono je dolazilo radi bojazni, koju je već nametalo zdravlje velikoga glazbenika.

Sačuvala su se nekolika pisma njegova zaručnice. Ona su puna mladenačke iskrenosti, uzrujane nježnosti i odjek su sitnih događaja, koji izgrađuju svagdanji tok života. Kako li smo uzbuđeni čitajući ta svjedočanstva prošlih vremena, pa i vrlo sitna...

Chopin je bio na vrhuncu sreće. Skladao je mnogo: valcere, poloneze, mazurke, nokturna, balade i dr. U njima nailazite ponore beznađa, beskrajnost snova, sjaj veselja, junački i ratnički zanos. Skladbe su uvijek prožete istim osjećajem: melankolična sjeta, uz koju tek klizi po koja zraka. Taj osjećaj vas obuzima odjednom i prožima, nasred polja, pod drvom ili samotnom kućom ili pod jesenskim nebom, gdje stiže sumrak. U svojoj mladosti on bojadiše sve stvari odsjevom poezije, a kasnije, i to uvijek, nosi u sebi vjeru u nešto vječno prekozemaljsko, vjeru u drugi ljepši život.

Taj osjećaj trebao je sada u njemu još jače odjeknuti: čekala ga nesreća.

Izmijenila su se pisma i obećanje. Činilo se, da mu se sprema budućnost, kakva je bila u njegovim najljepšim željama. Ali kao odgovor za jednu poslanu

glazbenu knjigu, primio je ovo pismo od svoje zaručnice.

»Ne mogu vam pisati nego koju riječ zahvaljujući za lijepu knjigu, koju ste mi poslati. Ne želim da vam ističem, kolika me radost obuzela kad sam ju primila; bilo bi to uzaludno. Primite, molim vas, sigurnost za sve osjećaje zahvalnosti, koje vam dugujem. Vjerujte u sklonost, koju vam je za čitav život obećala cijela obitelj, a posebno vaša najzločestija učenica i prijateljica iz djetinjstva. Majka vas nježno grli. Zbogom, sačuvajte nam svoju uspomenu«.

Chopin je osjetio svu bol, koju mu je nosilo ovo pismo. Što se dogodilo? Zašto ta promjena? Kako bi on mogao izdaleka braniti svoju ljubav? Njegovi predosjećaji bili su istiniti, jer su zaruke bile prekinute polovicom godine 1837. Otac Marijin se protivio ženidbi radi slabog Chopinova zdravlja, a možda i radi razlike u rodu. Bez sumnje možda bi se bio dao i sklonuti. Ali Marija Vodzinska nije imala volje ni odvažnosti: ona se pokorila lako. Četiri godine kasnije ona se udala i provodila miran i skroman život.

Chopinova je bol bila duboka i doprinijela razvitku sušice, koja je završila odnijevši ga u vječnost g. 1849.

Poslije njegove smrti nađoše među njegovim pismima svežanj povezan ružičastom vrpcom. Bila su pisma Wodzinskijevih. Na svežnju je pisalo: »Moja bol!«

-a -o

Sudjelujte u Domaćinskom tjednu, koji počinje 7. o. mj.

Priredbe Domaćinskog tjedna, koje su kroz nekoliko godina svojim krasnim uspjesima pobudile toliko zanimanja i mnogo doprinijele oživljenju pojačane ljubavi k svim granama kućanskog života, pojavit će se ove godine na osobit način.

Već sama činjenica, što je nad priredbama Domaćinskog tjedna, koje počinju u Glazbenom Zavodu u 11½ s u nedjelju 7. o. mj., primio pokroviteljstvo hrvatski metropolita preuzv. g. Dr. A. Stepinac, daje cijeloj stvari veoma značajnu osobinu. Pokazuje to i sklonost, koju najviši duhovni vođa hrvatskog naroda goji prema radu svih trudbenica, koje su se s gđom Mirom Vučetić na čelu okupile u Kolu Domaćica i Domaćinskoj školi, iz kojega kruga potječe misao Domaćinskog tjedna.

Krasna je svrha Domaćinskog tjedna, kako nam je s malo riječi istakla ravnateljica Domaćinske škole: Propagiranje domaćinske ideje, podizanje ugleda domaćinskom radu, unapređivanje položaja domaćice i time moralni i kulturni boljitak hrvatske obitelji. Kad domaćinski rad postane vrelo privrede i zvanje ravno svim drugima, onda će istom izbiti u punom svijetlu i gospodarsko-socijalne koristi rada oko napretka našeg domaćinstva. Uvidjet će se sve prednosti, koje donosi svojom spremom žena okretna u svim granama kućanstva.

Kolike su već hrvatske kćeri dobile kruh izašavši iz Domaćinske škole. Prednost njihova zvanja je i u tome, što su one uposlenjem posve opskrbljene: dobivaju stan, hranu i plaću. Neprekidna veza sa školom, iz koje su izašle — jer Škola ih namješta, upućuje, školu one pitaju za savjet u teškoćama, preko škole se prekidaju njihovi radni odnosi — daje i samoj školi značajnu socijalnu ulogu. A velik je broj takvih, koje su u Domaćinskoj školi svršile za učiteljice domaćinskih škola, za poslovođe penzionata i hotela (s velikom maturom), za dijetne asistentice (s malom maturom), za kućne pomoćnice (s osnovnom školom), jer svaka prednaobrazba otvara put k domaćinskom zvanju.

Plodovi Domaćinske škole olakšali su rad Kola Domaćica, koje se brine i za materijalnu stranu Domaćinske škole, te Kolo danas ima kod svojih sabiranja velike pomoći, čime je omogućeno, da Škola može držati 94 štićenice (pred 12 g. počelo se s 4), koje se besplatno školuju, dobivaju odijelo i opskrbu.

U kuhinji Škole dobivaju besplatnu hranu toliki hrvatski intelektualci, koje je život materijalno prikratio. Briga oko toga ide socijalnu sekciju Kola Domaćica — »Od srca k srcu«. Dakako da se kod zbrinjavanja uzimaju u obzir prije svega one ili oni, koji su preporučeni od župnika, općine ili su svojim uspjesima u školi stekli naklonosti svojih voditeljica.

Osobitost ovogodišnjeg Domaćinskog tjedna je u tome, što u njemu sudjeluju samo saradnici izvan Domaćinske škole i Kola Domaćica.

Predavanja, koja će biti u Pučkom Sveučilištu od 8. do 13. o. mj. između 8—9 s. uveče, održavaju odlični stručnjaci kao Dr R. Horvat, prof. Mirko Jurkić, Dr M. Grossmann, gđe Dr Mira Ille i Dr Bačić. Natjecanja u kuhanju držat će se od 8. do 15. u dvorani »Kola« (Trg Kr. Aleks.) i to između 10—12 s. Za natjecanja je stiglo mnogo prijava. Natjecatelji su iz raznih društvenih slojeva, pa ima i akademski obrazovanih žena, dapače i muškaraca. Tečaj za dijetno kuhanje bit će u dvorani Domaćinske škole Ilica 44. Kod toga demonstrira dijetna asistentica, apsolv. čuvene škole prof. Dra Nordena iz Beča.

Najbolji natjecatelji će biti darovani nagradama, koje će 15. o. mj. dijeliti sama mil. gđa banica u banskim dvorima.

U dobrotvorne svrhe Domaćinskog tjedna davat će se 17. o. mj. komična opera »Tajni brak«, a kao svršetak priredaba bit će sabirna akcija na žarama 20. o. mj.

Ko ikako može, treba da učestvuje kod ovako lijepih priredaba.

K. M.

OŽUJSKI VJETAR MIRA

Mjesec ožujak zove se međunarodnim imenom mart. To je ime dobio po rimskom poganskom bogu, koji se zvao Mars i koji je bio bog rata. Dakle ožujak je starim Rimljanima bio pod zaštitom boga rata i prema tomu neki ratni mjesec. Otkako je Adolf Hitler zavladao u Njemačkoj, ožujak je opet postao vrlo ratoboran mjesec. U ožujku je Hitler prije 6 godina proglasio, da Njemačka opet uvodi redovitu vojsku, koja joj je po mirovnom ugovoru g. 1919. bila zabranjena. U ožujku je g. 1938. zaposjeo Austriju, a u ožujku g. 1939. Češku. Nije dakle čudo, da je i u ovogodišnjem ožujku cijeli svijet očekivao neke nove ratne događaje. Ali ovogodišnji je ožujak mjesto u znaku rata prošao u znaku mira.

Ponajprije je početkom ožujka Europom stao da putuje Sumner Welles (čitaj Samner Uels), izaslanik američkog predsjednika Roosevelta (čtaj: Ruzvelta), da ispita, kakve su mogućnosti za mir, te je pohodio i Italiju i Njemačku i Francusku i Englesku.

Zatim je 12. ožujka sklopljen mir između Finske i Rusije. I tako mjesto da je u ožujku došlo do novog ratovanja, bilo je obratno: jedan se rat svršio.

A istih tih dana doputovao je u Rim iznenada njemački ministar vanjskih posala Ribentrop te je pohodio Sv. Oca Papu i talijanskoga kralja i mnogo vijećao s Mussolinijem. Novine su pisale, da je Njemačka tim tražila, kako bi se utro put miru.

Još veće je iznenađenje nastalo, kad su se 18. ožujka sastali na dogovor Mussolini i Hitler na brdu Brenneru u južnom Tirolu, koji je pod Italijom. Ta dva državnika vijećala su preko 2 sata i nitko ne zna, o čemu su se dogovarali. Ali kako je baš dan prije opet bio stigao u Rim Amerićanin Welles na povratku iz Francuske i Engleske te se spremao natrag u Ameriku, sve su novine pisale, da Hitler ima izrađen mirovni plan, koji bi se imao posredovanjem Italije i Amerike ostvariti. Po tom planu da Hitler privoljuje, da se obnove Češka i Poljska (u smanjenim granicama), zatim da Češka, Slovačka i Madžarska načine državni savez, koji bi na 25 godina bio u savezu s Njemačkom, ali i da se Njemačkoj vrate njene nekadanje kolonije u Africi.

Ima i takvih, koji misle, da su se Hitler i Mussolini dogovarali ne više o ratu, nego o miru, a osobito o Balkanu. Sve su novine pisale, da i Njemačka i Italija žele da na Balkanu ostane mir. A i Engleska i Francuska su odmah iza tog Mussolinijeva i Hitlerova sastanka izjavile, da je i njima stalo do tog, da Balkanu ostane sačuvan mir. Tako se možemo nadati, da će u našem dijelu Evrope zbilja ostati mir.

AMERIČKI DRŽAVNI PODTAJNIK SUMNER WELLES IZLAZI S AUDIJENCIJE KOD SV. OCA PAPE
19. ožujka ove godine

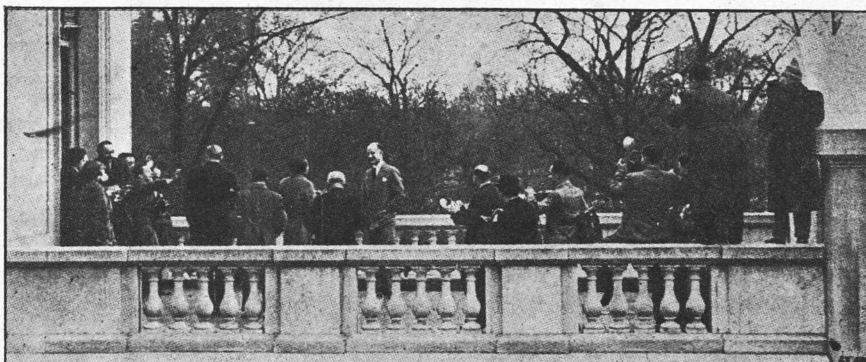

MUSOLINI I HITLER
na svom sastanku na Brenneru 18. ožujka ove godine

Zadnjih dana ožujka vratio se Welles, nakon što je u Rimu pohodio Papu, u Ameriku te je mnogo vijećao s predsjednikom Rooseveltom, koji je izjavio, da je vrlo zadovoljan s onim, što mu je Velles donio iz Evrope.

Isto tako je koncem ožujka i ruski ministar vanjskih poslova Molotov izjavio, da Rusija nema nikakvih ratnih namjera te da u daljnjem ostaje neutralna.

Tako je eto u ožujku odasvud puhao vjetar mira. Samo su Francuska i Engleska pokazivale sve veću ratobornost. U Francuskoj se dapače promijenila i vlada, pa je mjesto mirnijeg Daladiera postao predsjednik vlade ratoborniji Reynaud (Renò), koji je proglasio, da nema trajnog mira, dok Francuska i Engleska ne pobijede. Slično je izjavio i engleski ministar Churchil (Čerčil). Ne sluti li to, da nakon ožujskog vjetra mira dolazi jači travanjski vjetar rata? *P. Ć.*

Slika desno:
SUMNER WELLES U PARIZU
U razgovoru s novinarima i novinarskim fotografima

RATNE UTVRDE U PODZEM

SLIKE IZ ŽIVOTA U FRANCUSKOJ MAGINOTO

ANDRÉ MAGINOT,
osnivač francuskih ratnih obrambenih utvrda t. z. Maginotove linije

Povijest nam je zabilježila veliki pothvat, kojim je jedan narod htio zaštititi svoju zemlju od neprijateljskih napada. To je podizanje velikoga kineskog zida između prave Kine i Mongolije. Sagradili su ga Kinezi oko 250. g. prije Isusa, da se zaštite od navala Mongola i Mandžuraca. Zid je dug oko 3000 km, a debeo je toliko, da po njemu vodi široka cesta i u određenoj udaljenosti jedna od druge podignute su u samom zidu tvrđave za vojnike. Zub vremena je mnogo od zida upropastio, ali još i danas bi njegova gradnja davala otpor i moderno naoružanim vojskama. Bilo je i kasnije slučajeva gradnje obrambenih zidova, ali nikada ti zidovi nisu dostigli veličine kineskog zida.

Bit će skoro 2200 godina, otkako je podignut kineski zid. Nema više tako divljih plemena, koja bi divljačkim provalama i seobama mogla ugrositi miran život drugim narodima. Civilizacija je u svijetu postigla svoj vrhunac. Morali bi ljudi dakle živjeti u miru ne bojeći se jedan drugoga. A ipak nije tako. I sami to znate. I danas se cijele države ograđuju od svojih susjeda. Razlika je tek u tome, što se obrambeni zidovi ne grade više iznad zemlje, nego pod zemljom. Dakle napredak civilizacije je stjerao ljude — pod zemlju.

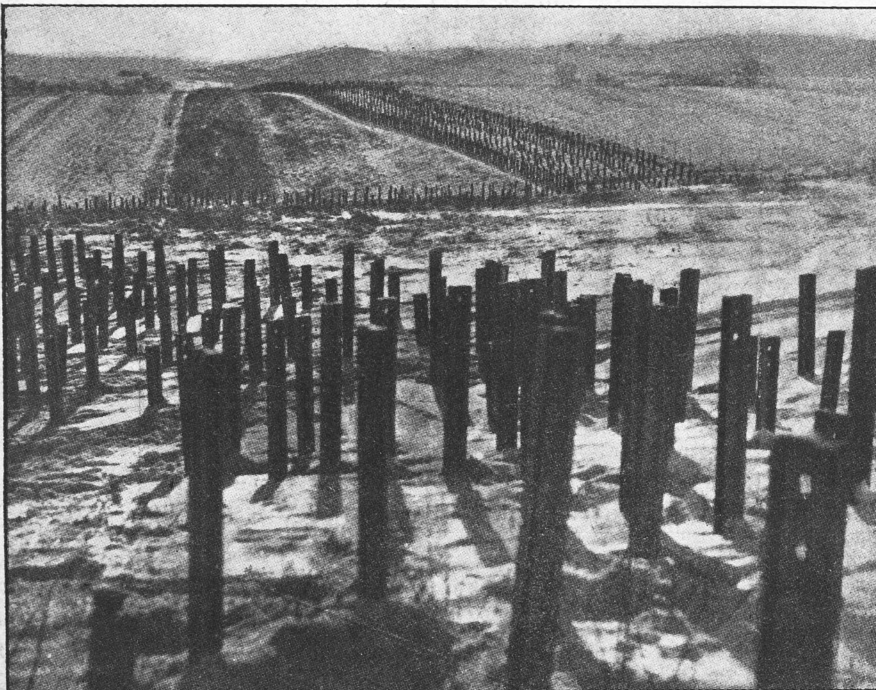
Svakog dana čujete spominjati ne zidove nego *linije:* Maginotovu (francusku), Sigfriedovu (njemačku), Mannerheimovu (finsku), Karolovu (rumunjsku), Mussolinijevu (talijansku) i t. d.

Maginotovoj liniji po časnoj starosti pripada prvenstvo, a čini se, da je u nju razmjerno najviše uloženo i utrošeno. Građena je naime sustavno i u mirnom raspoloženju, dok su druge građene više manje na brzu ruku. Ime joj je po njenu graditelju francuskom ministru rata André Maginotu, koji je umro g. 1932. Maginot je rođen u Lotaringiji g. 1877. Kad je g. 1914. Francuska stupila u svjetski rat, on je otišao s mjesta zamjenika ministra rata i stupio u v
čni vojnik. Istaknuvši se u ratu p
oficir i bio ranjen, ali se iza ozdra
povratio na ratište kod Verduna
središte borba između Nijemaca i
je iznova ranjen, ali tada neizlječiv
žbu, u koljeno.

I poslije svjetskog rata radeći
rata provodio je razne uredbe brin
za stare borce i nastojeći da Fran
od novih ratnih opasnosti. U taj
đivanje farncuske granice. U vrijem
skoro 10 godina bio francuski va
najistaknutiji radnik oko mira u
Briand, Maginot je radio na podiza
da duž cijele francuske granice p
čkoj. Kod toga vodila ga je misa
govo djelo obrane biti jamstvo za
od tifusa pred osam godina.

Neprekidna betonska tvrđava
istočne granice u dubini od 50 me
samo raznovrsno oružje nego je
te pruža sigurnu zaštitu i dulji bo
milijuna vojnika, koji su u njoj
podizanja se nastojalo da se osig
stanovnika u liniji. Nije se propus
bi moglo doprinijeti ugodnosti b
hinje i blagovaonice možda se ne
onih u hotelima na zemlji. Podrum
no i pivo. Velike hladioničke pros
vaju konzerve. I uopće sav uređaj
onakav je kao u boravištima nad
beskrajnim hodnicima prolaze kol
jedna pored drugih prevozeći hran
na razne strane. Pomislilo se na
sti, koje bi život pod zemljom mo

Velika električna centrala opsk
lom i grijanjem kuhinje, blagova
onice, bolnice i druge prostorije. N

Slika lijevo:
OVE BEZBROJNE ŽELJEZNE ŠIPKE, KOJE SE DOJIMAJU KAO VINOGRADI ZASAĐENI KOLJEM, JESU ZAPREKE PROTIV NEPRIJATELJSKIH TANKOVA ISPRED MAGINOTOTE LINIJE

KUHINJA U MAG
Te su kuhinje dakako najmodernije u
pripravlja hranu za vojnike, koj

...MNIM DUBINAMA

...OVOJ OBRAMBENOJ LINIJI

...vojsku kao obi-
...postao je pod-
...ravljenja odmah
...na, gdje je bilo
... i Francuza. Tu
...ivo za vojnu slu-

...ci u ministarstvu
...inući se posebno
...ancusku osigura
...j rad ide i utvr-
...eme kad je pred
...vanjski ministar
...u Evropi Aristid
...izanju niza utvr-
...e prema Njema-
...isao, da će nje-
...za mir. Umro je

...a duž francuske
...metara sadrži ne
...je tako udešena
... boravak oko tri
...oj skriveni. Kod
...sigura prehrana
...pustilo ništa, što
... boravka. I ku-
... ne razlikuju od
...umi skrivaju vi-
...rostorije sadrža-
...aj pod zemljom
...ad zemljom. Po
...tolica na šinama
...ranu ili municiju
...a sve slučajno-
...nogao iziskivati.
...skrbljuje svijet-
...vaonice, spava-
... Na petom katu

ispod zemlje smještena je potpuno opskrbljena bolnica i ljekarna. Kako život pod zemljom nakon duljeg boravka može činiti drukčijih smetnja nego li na zemlji, umjetno sunce omogućuje helioterapičko liječenje. Ako uzmete u obzir, da se u tom podzemnom gradu proizvodi zrak, kojemu se po volji dodaje kisika, određuje pritisak i drugo, ne će vas iznenaditi ni ostale prednosti. Kad pogledate debele mreže cijevi i šina, možete predočiti barem dio potreba, kojima je sve to namijenjeno. Jer život u podzemlju treba da bude takav, te nema nikakvih potreba izvana osim hrane i municije, koja se djelomično i u liniji proizvodi. U slučaju da jedan dio linije zataji, ostali mogu neovisno raditi, jer su predviđene i rezerve za razne slučajnosti.

Na mjestu, gdje se ne čuje topovska tutnjava, treba samo telefonska obavijest, da se cijeli taj grad stavi u pokret i da kroz kupule — jedino što se od Maginotove linije vidi na zemlji — počne rigati vatru.

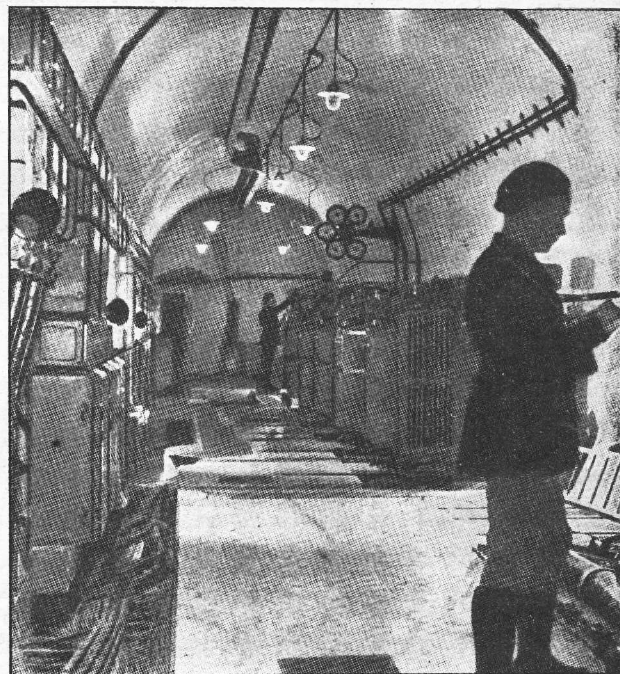
I ostale su države podigle svoje podzemne linije za obranu u ratu. Rusi su trebali 200.000 života, da na jednom mjestu tek djelomično prodru finsku Mannerheinovu liniju. Prema svim tim podzemnim čudovištima izgleda nam kao igračka podzemni *Labirint* na otoku Kreti. O njemu se iz mitologije doznaje, da je imao 3.000 soba. Grčki junak Tezej je, da se ne izgubi u njemu, kod ulaska vezao klupko konca, koje je na putu razmatao, da se po njem znade vratiti napolje.

Civilizirani »luđak je rekao u svojem srcu: nema Boga!« Mjesto »prema višem i ljepšem« — krenuo je u dublje i odurnije. Ali sobom nije ponio kao Tezej Arijadino klupko, koje bi ga moglo voditi kroz labirint civilizacije. Zaboravio je jedinu ruku spasiteljicu. Taj zaborav mogla bi ga stajati života ...

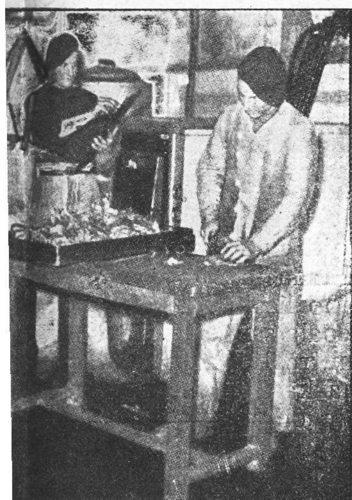
K. Moskatelo

JEDAN DUGAČKI HODNIK MAGINOTOVE LINIJE
Ovakvim beskrajno dugim hodnicima isprepleteno je cijelo podzemlje Maginotove linije

PROSTORIJA S ELEKTRIČNIM NAPRAVAMA ZA OSVJETLJIVANJE, GRIJANJE I ZRAČENJE
podzemnih prostorija Maginotove linije

...GINOTOVOJ LINIJI
... uređene i u njima golemi broj kuhara
...oji živu 50 metara ispod zemlje

Slika desno:
JEDAN OFICIR, OTAC OBITELJI, KOJU JE OSTAVIO DALEKO KOD KUĆE, SJEDI U SVOJOJ SOBI U MAGINOTOVOJ LINIJI, A NA STOLU I ZIDU SU MU FOTOGRAFIJE ŽENE I DJECE

ANTIKRIST

ROMAN O PROPASTI SVIJETA — POLJSKI NAPISAO J. CHOINSKI

(Nastavak)

Dosadašnji sadržaj: Roman se događa u budućnosti. Iza strahovlade proletarijata nastupila su i zavladala gesla reda, ali to se brzo izrodilo u natražnjaštvo kapitalizma. Mjesto parlamentarizma uvedoše diktaturu stiščući sirotinju jače nego li ikada prije. Kao što je prije komuna osudila bila na smrt učenjaka profesora sveučilišta u Cambridgeu Stanleya Strafforda, jer je branio prava privatnog vlasništva, tako je sada kapitalistički režim skinuo s profesorske službe Stanleyeva sina, čuvenog ekonomistu Henrika Strafforda, što se usudio na svojim predavanjima uzeti u zaštitu potlačene siromahe. Henrika Strafforda je s njegovom sestrom Editom dovela iza smrti očeve iz Cambridgea njihova majka u svoju domovinu Poljsku. Edita se kao majka brine za svog brata Henrika. Njezina prijateljica Kalina Roztocka, divna engleska djevojka, zaljubljena je u Henrika. Edita podupire njezinu ljubav, za koju ne može predobiti svoga brata. On je i suviše ožalošćen radi teških prilika u svijetu, a osim toga Kalina, kao dijete kapitalističkog društva, ne će ni da čuje ništa o teškoćama potlačenih, koji joj se što više gade. Inače je divna i dobra. Ali Henrik ne voli njezinih nazora, a boji se i Kaline još više, jer je ljubi. Zato je izbjegava, jer se boji, da bi eventualni brak s Kalinom sputavao njegovu duhovnu slobodu.
U taj čas stiže u Krakov, gdje se sve to zbiva, vijest o proroku Judi Gesnaru Krakov je sjedište velike poljske države. Senatori su na sastanku od Roztockih vijećali o najnovijim događajima. Pristaše Jude Gesnare, koji je s ogromnim masama došao iz Palestine, pobijediše kod Niša balkanske države i srušiše Ugarsku. Juda Gesnara je iscjeljivao sugestijom bolesnike. Edita je bila teško bolesna te je i sama počela razmišljati, ne bi li pošla k tom novom proroku, koji je vanjštinom naličio donekle na Krista, ali je svojim sljedbenicima naređivao, da se Krista odreknu. Edita je krštena, dok njezin brat Henrik nije i on je rzabio klijevanje Editino uvjerivši je: ako ona ide k tom novom proroku, ne radi ništa protiv vjere, jer prorok liječi sugestijom, a ne moću vjere I doista Edita s bratom Henrikom pođe autostradom (uzdušnom ladom) prema mjestu, gdje je pod milijunima šatora kod Budimpešte Juda Gesnara bio udario svoj tabor. Henrik i Edita su cijeli dan upoznavali novo mjesto i narod, koji se okupio oko novog proroka.

U to je uzlazio na estradu da progovori puku, koji je visio na njegovim ustima. O tim govorima pripovijedali su Straffordu čudesa. Strafford je pitanjima ustavljao razne ljude, i svi su slično odgovarali riječima punim zanosa, da je rabi došao osloboditi ubogi puk iz ruku bogataša, koji su ga tlačili, i donijeti potrebnima svaku milost i blagodati, kakve god zaištu. Ali svaki od upitanih upućivao je Strafforda na ono, što će sam vidjeti i čuti.

»Čekajte samo, dok se pojavi i progovori. Onda ćete sve shvatiti i ne će biti više za vas druge istine i drugoga cilja osim njega!«

Editu je sve, što je vidjela, napunjalo sve većim čuđenjem, koje je katkad dolazilo do oduševljenja. Henrik hladniji i ravnodušniji otimao se sugestiji onoga, što je vidio, i opominjao je sestru, da još nijesu do dna pronikli toga čovjeka i njegove namjere i ciljeve. Gesla o oslobođenju, koja baca oko sebe, mogu biti samo sredstva za dobivanje masa, kojima je dosadila tiranija kapitalista, i taj čovjek teži možda za ciljevima, koji nikomu nijesu poznati; može biti da je pero, koje ga podiže na djela, častohleplje i želja vlasti, i tada se čovjek treba diviti njegovu geniju, ali se ne smije dati njim slijepo zanijeti i povući.

Ali Edita je na to gledala drukčije. Susrela je ženu s djetetom u naručju, koja joj je pokazala grdnu brazgotinu od zacijeljene rane na dječakovu licu.

»Došla sam ovamo prekjuče,« govorila je glasom isprekidanim od suza. »Nijesam imala nade, priznajem. Prosto zato, jer su liječnici od njega bili digli ruke. Pomislite, gospođo, ta brazgotina bila je otvorena rana, koja mu je izjedala lišca, mučila ga i već je prelazila na dušnik. Juče sam uspjela progurati se u prvi red. Digla sam dijete i počela vikati: »Učitelju, spasi ga!« I on me je čuo i došao k meni. Nije trebao pitati, rana je govorila jasnije nego riječi. Stavio mi je ruku na glavu i onda se datakao lišca moga Ištvana: »Vjeruješ li u me?« — upita i glas mu je svrčio kao muzika. — »Vjerujem, gospodine!« — odgovorim. — »Vjeruješ li iz sve duše?« — »Iz sve duše!« ponovila sam. I on još doda: — »A hoćeš li samo u me vjerovati?« — »U tebe jedinoga, gospodine, i ovo dijete odgojit ću u vjeri u te, ako ga spasiš od smrti!« — I tada je dahnuo na Ištvana i prešao mu rukom po licu i otišao dalje, jer su ga čekale tisuće. Prepala sam se, što me je ostavio, htjela sam za njim trčati, kad pogledam svoga crvića, i gle, rana kao da se na njem osušila. Do jutra ostala je od nje samo brazgotina, koju vidite.«

Sretna, pokazivala je svima mališa, koji se smijao i gukao, kao sasvim zdrava djeca. Edita pokaže bratu ono dvoje.

»Je li i to priviđanje i varka?«

Stisnuo joj je lagano ruku.

»Možda i to,« odgovori, nasmiješivši joj se ganut. »Ali volim biti vjeran nego nevjeran. Neka mi samo tebe sačuva, i gotov sam ići za tobom. No? Jesi li sa mnom zadovoljna?«

Zavrtjela je glavom.

»Ako je on istina,« reče promišljeno, »onda je to slab i odviše osoban razlog.«

»Pa ozdravljenje je svagda tjelesni čin i u Salpetrieri, u Parizu, vršio je Charcot, ima već pedeset godina, takva čudesa, i poslije njega vršili su ih i drugi.«

Ali ona osta kod svoga.

»Ono je nešto drugo, a ovo je drugo. Ono je medicina i hipnotizam, a ovdje . . .«

»Što je ovdje?«

»Moć Božja!« šanula je tiho, više sebi nego njemu.

IV.

Teško razočaranje nađe ih taj dan. Trube, koje su oglašivale dolazak prorokov, nijesu se javile. Rabi se nije pokazao. Događalo se, da ga je naloga poslova vlade ili tjelesna nemoć zadržala u stanu, gdje nikoga nije primao, osim podređenih činovnika, ali nitko ga nije smio pitati za razloge niti o njima pripovijedati nepozvanima. Tješili su se tim, da odsutnost prorokova nikad nije dugo trajala.

Straffordovi utrošili su drugi dan na dalje razgledanje i pitanja. Dojmovi toga dana potvrđivali su ono, što su juče bili doživjeli. Govorili su s nekim iscijeljenicima. Jedan od njih bio je uzet, kojega su ovamo dovezli bili na kolicima. Sad je hodao slobodno, slaveći čudotvorca i tvrdeći, da ga do kraja života ostaviti ne će i ne će prestati zadobivati mu sljedbenike. Ali Strafford je opazio, da je broj ozdravljenih bio ražmjerno neznatan prema mnoštvu bolesnika, koji su se vukli ulicama. Dotakao je u razgovoru taj neugodni predmet i za nemalo čudo naišao je uvijek na isti odgovor: To je teška stvar. Pa ne može sve ozdraviti! Trebalo bi zatvoriti bolnice i liječnicima dati drugi komad kruha, kad bi čudo imalo zamijeniti liječenja. Pa i ovdje u Budim-Pešti, pored proroka vrše službu kao prije klinike i ordiniraju specijalisti različitih bolesti, i tako će uvijek biti. Ali kome je određeno do iskusi čudo, na njega pada pogled i milost rabijeva, i odbacuje štake i hoda!

Editu je više još nego ozdravljenje zanimao odnošaj Meštrov prema kršćanima, kojima su se njene misli vraćale još upornije, što bi ih se radije bila riješila.

Bilo joj je za čudo, kako su se te stvari nerado doticali i izmotavali se svakojako od odgovora. To je bilo u čudnoj suprotnosti prema nastojanju kroz mnogo mjeseci da svrate na se pažnju meštrovu i dobiju od njega zdravlje. O kršćanstvu nijesu htjeli ni čuti, kao da ga nema. Na pitanje u toj stvari odgovarali su sliježući ramenima, prelazeći na drugo ili s primejdbom, da je to odviše zastarjela stvar i da je šteta vremena baviti se nečim, što ne postoji. Neki su se nemirno ogledavali, dapače i bježali od njih.

»Zašto u ovo zlo doba govoriti o tako opasnim stvarima?« odgovori ukorno neka starija žena i okrene u postranu ulicu, da izmakne daljem zapitkivanju.

To popodne zaorile su otegnuto i svečano trube. Na četverouglatoj poljani mnoštvo se talasalo kao more. Rabi je imao običaj svaki dan proći jednom stranom trga, obasipajući bolesne, koji su se ondje nalazili, riječima punim utjehe i žuđene blagodati.

Nije bilo poznato, na koju će stranu krenuti: ljudi, pogađajući, najednom su se prevarili i po nekoliko nedjelja i mjeseci razmimoilazili su se s čudotvorcem. Straffordovi odlučili su ne gurati se k njemu odmah, nego pogledati ga iz daleka i njegov govor poslušati. Svjetovali su ih, da se postave nedaleko uzdignutog mjesta. Isti red, koji su opazili odmah u prvi čas u čitavoj upravi, vladao je i ovdje. Ali sad su se mogli uvjeriti, da se taj red oslanjao ne tako na dobru volju, koliko na oprezno upotrijebljena prisilna sredstva. Tisuće policista kretale su se među općinstvom, sakupljenim na trgu; jedan njihov znak bio je dosta za upravljanje čitave svjetine, koja se prema njima vladala ne samo s potpunim posluhom, nego i s očitim strahom.

Straffordu je bilo to opažanje u prvi mah čudno, pa se obrati k jednomu od najozbiljnijih susjeda za razjašnjenje. Ovaj izvali na nj oči.

»Vi ste ovamo jamačno skoro došli?«

»Jest, ali . . .«

»Da, onda razumijem.«

I ne rekavši ni jedne riječi za razjašnjenje okrene se i ode nekoliko koraka dalje.

Strofford iznenađen obrati se k drugomu nekome: učinak njegova pitanja bio je sličan, samo malo u drukčijem obliku. Nitko nije htio govoriti s njim o kršćanima i o vojsci. Brzo se uvjerio, da je prema stvarima, koje su se ticale vlade, sve to mnoštvo milijuna puka imalo isto bezobzirno neraspoloženje pokazati svoje mnijenje i ostajalo je kod općih hvalospjeva u čast rabijevu, koji su se ponavljali sa svih strana.

»Ovdje ne ide sve na dobar način, kako bi se činilo,« priznao je profesor.

I stane motriti još pažljivije ono, što se oko njih događalo.

U to su trube zaječale drugi put; za znak, da je prorok izašao iz svoga stana i da je na poljani. Doista za estradom razmaknule su se gomile široko i ravno kao po vrpci i na ulici pojavi se čovjek, koji je bio gospodar tih milijuna.

Ugledali su ga i mogli su ga temeljito promotriti. Bilo ga je lako poznati, jer se njegova vanjština slagala s opisom. Bio je širokih ramena, stasit i impozantan. Duga kosa pala mu je oko duguljasta lica oštrih, pravilnih crta. Ta kosa bila je razvijena i kovrčala se u prirodnim prostim vilicama. Crne, izrazite oči ubadale su se duboko u lice, na koje ih je svratio; bilo je teško izdržati njihov blijesak, kao i odoljeti miloti njegova smiješka.

(Nastavit će se.)

O razvitku naroda

Etnografija i etnologija

Napisao Stjepan Dokušec

Povijest, koju čitamo u različitim knjigama, obrađuje tek mali dio svijeta. Tu se prikazuju oni narodi, koji su s nama bili u nekoj vezi, primjerice u trgovačkim odnosima. Znamo međutim, da je čitav svijet naseljen, da se i u najgušćoj dalekoj džungli nalazi po neki narod. Znademo za narode, koji su za seobe naroda došli pred vrata rimskog ili bizantskog carstva. Kolumbo je otkrio Ameriku i tamo našao indijanske urođenike.

Bez sumnje nam se je često nametnula misao, što je s tim narodima, kakva im je kultura i t. d. Uzalud ćemo listati stranice povijesti. Ona nam u najviše slučajeva ne će reći ni imena, a kamoli što više. Tu je uz druge znanosti pozvana da kaže svoje posebna mlada nauka, koja se zove e t n o l o g i j a, a sama se dijeli na e t n o l o g i j u i e t n o g r a f i j u.

Svoj korijen vuku te riječi iz grčkoga jezika, a znače »opisivanje naroda«, odnosno »riječ o narodu«. Tim se imenima označuje nauka, za koju možemo s pravom reći, da je razmjerno mlada, jer njezin početak pada nekako pred osamdeset godina. Tada se je, uz razvoj drugih znanosti, koje su započele proučavati čovjeka i njegovu okolinu, javila uz sociologiju (nauka o društvenim pojavama i odnošima) i etnologija.

Isprva i samo polje rada te mlade nauke nije bilo određeno. Tijekom vremena ta se je nauka sve više izgrađivala tako, da je danas ona, iako radi o starim i dalekim narodima i stvarima, savremena i o njoj se dnevno govori i piše.

Dijeli se, kako smo već rekli, u dva dijela, u etnografiju i etnologiju.

Etnografija ima zadaću, da istraži i zapiše podatke o nekom narodu, ili o skupini naroda. Etnologija pak tu sakupljenu građu proučava i nastoji je postaviti u određenu sredinu, pa dalje dovodi kulturu tih naroda u vezu s drugim sličnim kulturama i t. d., te se zato veli, da je etnologija poredbena (komparativna) nauka.

Što su, dakle, etnologija i etnografija? Da se kratko izrazimo, one su kulturna povijest narodâ i kulturâ, koji nam nijesu ostavili pisane povijesti u našem poimanju.

Etnolozi su do danas prodrli u najzabitnije krajeve svijeta. Oni su otkrili kulture i narode, o kojima nije nitko ni sanjao. Među tim pionirima na proučavanju primitivnih (na najnižem stupnju kulture) naroda istakli su se baš katolički misionari.

Čime se zapravo etnologija bavi i što proučava? Već otprije znademo, da proučava narod, ali time nije dosta jasno iskazana njezina zadaća. Treba dodati, da etnografija i etnologija proučavaju materijalnu, duhovnu i druš. (socijalnu) kulturu naroda.

Pod materijalnom se kulturom razumijevaju sve one kulturne tekovine, koje služe kao materijalna građa bilo za kakove svrhe. To su na pr. kuća i pokućstvo, oruđe i oružje, nošnja i nakit, rukotvorstvo i t. d.

Pod duhovnom se kulturom razumijevaju tvorbe duha. Kao takve napominjemo u prvome redu vjeru, zatim narodne običaje, pjesme, priče i t. d.

Pod socijalnom se kulturom razumijeva onaj socijalni odnos, koji postoji između roditeljâ i djece, zatim obitelji prema društvu, narodu i t. d.

U proučavanju takve kulturne povijesti naroda postavili su naučenjaci nekoliko smjerova, po kojima se razvijao čitav njihov rad. Nema svrhe da ovdje iznosimo sve te načine proučavanja. Osvrnut ćemo se samo na dva, jer će nam oni biti od potrebe. To su *evolucionističko - psihološki i kulturno-historijski smjer*.

Prvomu je osnivač njemački naučenjak Adolf Bastian, koji kaže, da je duh čovječji svagdje u biti isti. Zbog toga se u sličnim prilikama stvaraju slične tvorbe (1881.). Taj e v o l u c i o n i s t i č k o - p s i h o l o š k i pravac *ide* za tim, *da pokaže, kako se je sve u svijetu razvijalo od svojih najnižih forma i oblika postepeno do svog savršenstva.*

Začetnikom drugoga, t. j. k u l t u r n o-h i s t o r i j s k o g pravca, možemo uzeti njemačkoga geografa (zemljopisca) Fridrika Ratzela. On je zapravo preteča kulturno-historijskih proučavanja, jer je kao geograf upozorio g. 1886., da *na razvoj naroda, odnosno kulture utječe u prvome redu kraj i prirodne prilike, u kojima dotični narod živi.* Pravi izgrađivači, odnosno predstavnici kulturno historijske škole jesu njemački etnolozi: Frobenius, Ankerman, Graebner, Foy, i isusovac Wilhelm Schmidt.

Taj kulturno historijski pravac nastoji da prije svega savjesno sakupi materijal iz različitih područja. Na osnovi plodova ispitivanja pojedinih kultura on donosi svoje zaključke, utvrdivši i ograničivši područja s nižom kulturom. Tako on neke primitivne narode stavlja u određeni kulturni krug, naime, ograničuje ih naprama onima, kod kojih se zapažaju novije, odnosno savršenije kulturne tvorbe, dakle, prema mlađim kulturama, a dakako i prema starijim.

Tko bi te nauke htio bolje upoznati, morao bi se naravno latiti znanstvenih djela o tome. Ovo, što je rečeno u ovom članku, poslužit će nam kao uvod u niz članaka, koje ćemo kasnije donositi, a koji će obrađivati obitelj u primitivnih naroda.

Nagrađeni odgonetači u broju 5-6.

Po 2 knjige dobili su: N. Dobović iz L. i P. Čulić iz Z. Po 1 knjigu A. Klun iz S. P., M. Frković iz L., S. Pavešić iz T., Don M. Milić iz K., S. Magdić iz O., A. Floreani iz F., P. Blažević iz D., E. Koreny iz T., M. Petravić i Z. Seifried iz Zagreba, D. Kulaš iz Z., M. Pintar iz J., A. Schreiber iz Osijeka, A. Kolejak iz L., P. Klaužer iz T., P. Balabanić iz K., D. Margan iz S. D., S. Auer iz K. i I. Burnać iz Č.

Pjesme fra Gašpara Bujasa

Fra Gašpar Bujas je na omot knjige svojih pjesama*) stavio simbol: ruke, koje su ovijene trnjem i drže svjetiljku. To je jedna blistava intonacija u maestozu himničkoga genrea. Istinska vizija Bujasove lirike. Ona rađa slutnju, da je na stranicama te knjige proliveno mnogo krvi (posvećene krvi pjesnika), koja teče u kaleže Velikog Odricanja.

Srce je svećenika žrtvenik. A srce pjesnika-svećenika to je žrtvenik na žrtveniku. Na njemu se puše kadionici zemlje, gore ruže radosti i duša se pretvara u jedan zlatni ostensorij Ljepote.

To rađa beskrajne bolove, jer i srce posvećeno svećeništvom i ovjenčano u hramu umjetnosti sažižu ognjevi tijela, često više nego koje drugo srce. Stoga je jedan krvavi obračun s tijelom kretnja duša, koje žele da se rasterete od materije. On je kretnja svetaca.

Kao i Izidor Poljak tako i fra Gašpar Bujas kleči u ćeliji srca i gleda zaneseno u Raspelo, koje mu je sva baština.

Ko može da se zaljubi u beskrajne bolove za radost Kristova Srca? I ko je u svojoj duši sazidao Vječnu Golgotu, na kojoj gore uljanice vlastite krvi?

Blago srcu, koje je otkrilo mnogo stranica u knjizi Mudrosti i koje vidi smisao umiranja za Ljepotu.

Fra Gašpar Bujas je krvlju svoga srca užgao ognjeve Ljubavi te sa svjetiljkom u rukama osvjetljuje mrakove, koji poplavljuju srca.

To je jedna blistava i astralna lirika i njeni stihovi osvajaju duše, koje su pile na vrelima Misterija. Lirika umbrijskog Sirotana, koji je po cio dan prolijevao krv srca za noćne vizije Radosti. Zato je Radost postala njegova mala sestra.

Bujasova je poezija rasla na Vrelu. Ona je pretočena u strofe, koje sliče jednoj svladanoj kušnji i jednom čistom zanosu i tihom uzletu srca, koje se je obuklo u Dobrotu.

Lirika fra Gašpara Bujasa nastavlja se na Poljakovu liriku i to po srodnosti duša, koje putuju na Bijelo Brdo noseći svjetiljke u okrvavljenim rukama.

Bujasov je stih čvrst, iscizeliran, kao da teče s usana dobrog recitatora.

Mladi hrvatski levit i lirik može da daruje još mnogo intimnih lirskih ugođaja i da na bijeloj plitici svoga srca pokaže Ruže Ljepota, koje su pohranjene u Tabernakulu Franjevačke Duše.

Branko Klarić

*) Fra Gašpar Bujas: **»Sa svjetiljkom u rukama«**, izd. tiskare »Kačić« u Šibeniku. Str. 64. Cijena 10 Din.

Sakriveni milijun

Suvišno je govoriti o osebinama Dellyjina pera, čiji je roman »Sakriveni milijun«*) nedavno izašao. Suvišno je to osobito za naše čitatelje, koji su u većini imali prilike pročitati njezine romane »Bijela Mačka«, Dva srca«, »Tajna rijeke Luzette«. S neobično istančanim smislom, da na jednostavan način iznosi osjetljive i fine strane srdaca osvojila je Delly zamjeran broj čitateljica, koje najradije posežu za njezinim romanima.

Ima ona smisla da jasno iznese i socijalnu sredinu, u kojoj se zbivaju njena djela. Čitajući »Sakriveni milijun« jasnija nam postaje slika francuskog društva koncem prošlog vijeka, kad je utjecaj podzemnih sila — slobodnih zidara — bio spleo javni život. O ljubavnoj fabuli ne treba govoriti posebno, jer je i u tome »Sakriveni milijun« pravi plod Dellyjina pera.

Ukusna naslovna slika V. Mirosavljevića u dvobojnoj štampi podiže cijenu ove knjige.

»SAKRIVENI MILIJUN« DOBILI SU NAJBOLJI PRETPLATNICI »OBITELJI« T. J. ONI, KOJI SU UPLATILI ZA PRVO ČETVRTGODIŠTE 30 DINARA. KOJI NAM NESNIŽENU PRETPLATU POŠALJU KROZ NEKO VRIJEME, MOĆI ĆE JOŠ ROMAN DOBITI. ALI S TIME TREBA DA POŽURE, JER BI MOGAO BITI RASPAČAN.

*) M. Delly: »Sakriveni Milijun«, stoji za pretplatnike Knjižnice Dobrih Romana i jeronimske članove 20 dinara, a knjižarska je cijena 30 dinara.

Djelo suradnika

S posebnom zahvalnošću spominjemo imena vrijednih naših prijatelja, koji svakom zgodom nastoje oko napretka »Obitelji«, a prema mogućnostima i pomažu naš rad doprinosima. Njihovo plemenito djelo dat će nam podstreka, da se što više trsimo te »Obitelj« sadržajem i oblikom izlazi ususret njihovim duhovnim potrebama. Darovaše »Obitelji«:

po 50 din: Popović Slavka, Markulin Aleksandar, Ožegović Jelka. — po 20 din: Rusko Katica, Jamšek Ružica, Ivanović Srećka, Pušić Miho, biskup. — po 10 din: Koreny Evica, Poleti Kopešić Hinka, Tumbaković Elizabeta, Đogić S., Župni ured Viljevo, Tomašković Dragica, Fuchs Marija, Saftić Livna, Pastrović Kata, Maras Ljubica, Pšeid Katica. — po 15 din: Kovač Mato, Dogan Vjera. — po din 5: Štiler R., Prokulić S, Šojat Ć., Gračan I., Vugrinec I., Kačečnik M., Kulier o. Vj., Šmit P., Duda A., Kunić A., Segedi M., Pandić S., Bogner A., Nemeš F., Kušić T. — po 4 din: Bracanović D., Mađerić T. — po 2 din: Schreiber A., Popović D., Duzbaba S.

DOBRI SAVJETI ZA DOM

Što da kuhamo?

Juha od riže. Operi 6 dkg riže i kuhaj je jedan sat u jednoj litri goveđske juhe ili vode. Zatim sve prognječi kroz sito. Načini od 2 žlice ulja i 2 dkg brašna svijetli zapržak, zalij rižinom pasiranom juhom i prokuhaj opet 20 minuta. Dotle zamuti 2 žumanjka s 2 žlice mlijeka ili vrhnja pa to ulij u vrelu juhu. Odmah nosi na stol.

Janjetina s rižom. Ostatke pečene janjetine nareži sitno, metni u šerpu i polij sokom, koji je ostao od pečenja. Dodaj pirjanih gljiva i pogrij na kraju štednjaka. Pirjaj rižu na masnoj juhi i pospi je s malo sitne paprike. Pomiješaj u nju meso i sve naspi tada u zdjelu.

Francuska juha. Kuhaj otprilike 1 kg kosti sa zelenjem, lovorovim listom, biberom i soli. U zemljanom loncu prži na maslacu nasjeckanog luka, pa onda razlij po stijenama posude. Na dno metni sloj tanko nasječenih žemlji, pospi naribanim sirom i poškropi juhom, zatim naslaži iznova sloj žemlje, pospi opet naribanim sirom i proškropi juhom, i tako radi, dok lonac ne bude skoro pun. Nalij juhe, poklopcem čvrsto zaklopi i kuhaj nekoliko sati. Moraš dolijevati, da se juha ne ukuha. Juha mora biti gusta i nosi je vrelu na stol.

Grah kao riba. Skuhaj grah, da bude mekan, pa ga pasiraj (prognječi kroz sito). Pridaj malo ulja od sardina, limunova soka, zrnce bijelog bibera i soli. Sve dobro smiješaj i naspi na zdjelu u obliku ribe. Ukrasi tvrdo kuhanim jajima, sardinama, salatom i kiselim krastavcima.

Krpice s peršinom. Pirjaj na maslacu malo nasjeckanog zelenog peršina. U to uspi krpice, koje si skuhala u slanoj vodi. Zalij kiselim vrhnjem, u kojem si razmutila jaje, pa prepeci u pečenjari.

Rezanci s makom. Umijesi rezance te ih kuhaj u slanoj vodi, ocijedi, oplahni hladnom vodom i prelij mašću. Posudu namasti i pospi žemljinim mrvicama pa naslaži sloj rezanaca, pospi makom i šećerom, zatim opet sloj rezanaca, koje opet pospi makom i šećerom, i tako radi, dok posuda ne bude puna. Razmuti 2 jaja i prelij odozgo, te prepeci u pečenjari. Kad su rezanci prepečeni, onda ih pošećeri.

Jastučići s mesom. Umijesi tijesto kao za rezance, razvaljaj ga i nareži na četvorine. Na sredinu svake četvorine metni malo nasjeckanog mesa, koje si pržila na luku. Krajeve namaži bjelanjkom, složi ih skupa, da prekriju meso i stisni. Jastučiće onda kuhaj u sanoj vodi. Kad isplivaju na površinu, dosta su kuhani, te ih izvadi, ocijedi, metni na zdjelu i pospi žemljinim mrvicama i mašću. **S. A.**

Objedi za svaki dan

N e d j e l j a. Francuska juha. Teleći odresci s kašom od krumpira i salatom. Savijača s makom.

P o n e d j e l j a k. Juha od celera. Janjetina s rižom i piseli krastavci.

U t o r a k. Juha od krumpira. Jastučići s mesom. Kuhane suhe šljive.

S r i j e d a. Juha od riže. Drobljenac sa salatom.

Č e t v r t a k. Juha od luka. Teleći paprikaš sa žličnjacima.

P e t a k. Juha od rajčice. Grah kao riba. Rezanci s makom.

S u b o t a. Govedska juha. Govedina s krumpirom i umakom od češnjaka.

Večere za svaki dan

N e d j e l j a. Šunka s jajima i salatom.

P o n e d j e l j a k. Krpice s peršinom.

U t o r a k. Francuski krumpir.

S r i j e d a. Sir s vrhnjem.

Č e t v r t a k. Makaroni s mesom.

P e t a k. Pržena riba sa salatom.

S u b o t a. Kobasice s kašom od krumpira.

Kućno gospodarstvo

Kad krava ustegne mlijeko. Ponekad se to desi kod krava, koje su preopterećene teglenjem. Neke opet izgube mlijeko uslijed nenadanog prevelikog straha. I hrana je katkada tome kriva, ako nije podesna, ili ako nije zdrava. Nu osobito biva to i onda, kad nastane nagao prelaz sa dobre i izdašne hrane na slabu. Pa i promjena vremena ponekad kumuje tome. Osobito onda, ako je krava bila u preveć toploj staji, pa je puštena na veoma hladan zrak. Naročito je propuh veoma škodljiv, pa može djelovati da krava naglo prestane davati mlijeko. Ali to obično biva onda, kad krava boluje na vimenu. Isto se katkada može dogoditi kod prvoteljkinje, ali i kod veoma stare krave, da nestane mlijeko i da joj je prazno vime. U ovom slučaju ponekad pomaže masaža i hrana, koja ima u sebi puno mliječnih sastojina. Za to i nije uputno odmah dotično marše — osobito ako je mlado — prodati mesaru. Ovakvu kravu treba dnevno dvaput napajati napojem od posija, malo marvene soli i čaja. Za čaj se uzimlju na jednake dijelove kim, komorač i kopar. Za nekoliko dana povratit će se kravi mlijeko. Nu ako je krava preveć stara, onda ju treba uhraniti i prodati mesaru.

Kako se čisti baršun? Najbolje se čisti gazom, koji se meće u rukave kao postava. Gaz se zgužva, pa se njim tare kao četkom. Treba da je iste boje kao i baršun, ali to baš nije neophodno nužno. Crni baršun, koji je već posivio, najbolje se čisti kožicom suhe slanine tako da se oprezno trlja u protivnom smjeru dlačica. Poslije toga trlja se gazom u protivnom smjeru, t. j. u smjeru dlačica. Neki opet čiste baršun lukom. Razrežu glavicu luka, te polutinom dobro naribaju dotično mjesto ili protivnim smjerom. Pošto se je to osušilo, onda se izgladi vrućom gladilicom.

Čišćenje uljanih slika. Neki to čine na ovaj način: Uzmu oveću glavicu luka crljenca, razrežu ju po sredini; pa jednom polovicom trljaju na slici ona mjesta, koja su zamazana od muha. Trljaju sve dotle, dok ih posve ne očiste. Zatim mekom flanelskom krpom, ili spužvom, namočenom u mlakoj vodi operu sliku. One stare slike, koje su jako zamazane, moramo oprati još sa posebnim kemičkim sapunom. Poslije toga izgledaju slike kao nove.

Uklanjanje masnih mrlja s papira. Masne se mrlje s papira mogu ukloniti ovako:

a) Ako umočimo malo pamuka u benzin, pa s njim trljamo mrlju. — b) Pospi masnu mrlju sitnom kredom. Pod mrlju i nad mrlju metni upojku i pretisni čvrsto. Poslije 24 sata izvuci papir, opraši kredu; jer je ova izvukla svu mast iz papira, te tako nestalo mrlje. — c) Metni zamazan papir između dvije upojke, pa po gornjoj upojci vuci vruću gladilicu. Tako radeći nestat će masnih mrlja s papira.

Sô u razne svrhe. Sô je neophodno nužna u kućanstvu za solenje mnogih jela, za čuvanje sira, mesa, i t .d. Ali sô se upotrebljava još i u druge svrhe, n. pr. Ako želimo sačuvati boju crnih tkanina iza njihovog pranja, onda ćemo ih prati u slanoj vodi. Iz svake trajno obojadisane tkanine izvući ćemo masne mrlje ako u pô litre salmijakove žeste uspemo 20 grama soli, te ako tim nataremo masno mjesto. Sô istopljena u octu izvrsno je sredstvo za čišćenje svih kovnih predmeta. Ako bjelanjak malo posolimo, onda ćemo od njeg laglje napraviti pjenu (snijeg). **I. S.**

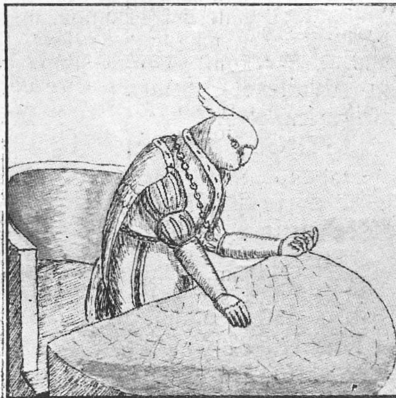
Priča u stripovima

U carstvu papiga

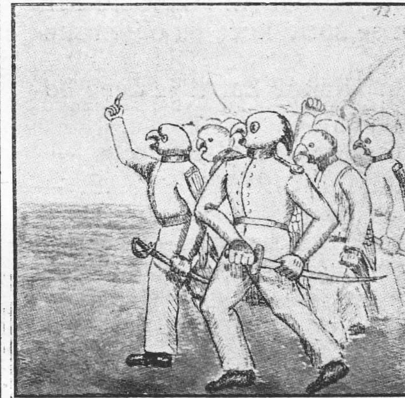
Napisao i nacrtao Ivo Ciko

10. Kroz čitavo to vrijeme virilo je kroz granje nacereno dlakavo lice. Niko od prisutnih nije ni slutio, da još netko sluša skupštinu.

11. »Pozvali smo vas, da se dogovorimo, kako ćemo se braniti proti ovog našega krvnog neprijatelja,« nastavi kralj.

12. »Branit ćemo se do zadnje kapi krvi! Pokazat ćemo, što znači, kad se papige slože!« vikale su papige zvekećući oružjem.

13. Odjednom se mnoštvo razmakne, da propusti viteza Jako-a, koji se progura do kralja.

14. On se duboko nakloni pred prijestoljem. Narod utihne, da čuje, što će taj vitez sada reći.

15. »Vaše Veličanstvo,« započe on, »ja znam, kako bi mogli doći majmunu na kraj.«
(Nastavit će se.)

ZANIMLJIVOSTI

OGROMNU CIGARU DOBIJE SVAKI GOST, kad uđe u kuću na otoku Borneo. U cigari se nalazi izvrsni duhan onoga kraja. Pred gostom na stolu gori svijeća, te se gost nikako ne može oteti, da ne zapuši. To je davni običaj zemlje i onaj, ko bi odbio da puši, ozbiljno bi uvrijedio domaćina.

NE IGRAJU SE SAMO DJECA INDIJANACA. U Madžarskoj ima odraslih ljudi kao profesora, učitelja, poslovnih ljudi i đaka, koji za vrijeme praznika idu na jedan otok na Dunavu, oblače indijanska odijela i živu kao crvenokošci.

NOSOROŽAC NAPADA CIJELI VLAK. Nosorožac ne pušta na miru nikoga, koga susretne, pa tako ni vlakove, koji prolaze po afričkim krajevima. Vrlo često se dešava, da napadne vlakove, a kakva je posljedica toga, možete zaključiti i sami. Jednom je jedan nosorožac uspio prevaliti lokomotivu, ali bio je na mjestu ubijen.

STAROST KALAISANJA. Prevlačenje kovina, koje oksidiraju (rđaju) kao željezo i bakar, sa slojem kovine, koja ne rđa, kao na pr. kositar, poznavali su i stari narodi. Gali su na pr. znali kalaisati bakar. Pravljenje kositra u listovima ide u novije doba, 13. vijek. Od kositra takve vrste rađeni su mnogi ukrasi za voštane predmete (svijeće i dr.). Slikari su ga upotrebljavali kao ukras kod bojanja greda, stropa ili ormara. Listovi kositra za ukras bojani su u žutoj, zlatno-žutoj ili crvenkastoj boji. Kositar u ukrasnom bojanju upotrebljavao se najviše u 16. v. u Francuskoj. Nekad se kalaisanje mješavinom kositra sa živom upotrebljavalo kod izrade zrcala. Danas je ono radi opasnosti zamijenjeno u tom slučaju posrebrnjivanjem.

NAJSTARIJA STABLA NA SVIJETU su kalifornijski mamutovci (Sequoia gigantea), od kojih su neka starija od tri tisuće godina.

ZA VAŠU ZABAVU

AH TAKO! A.: »Oprosti! Moram se žuriti kući, da objed skuham.«

B.: »Kako? Zar ti je žena bolesna?«

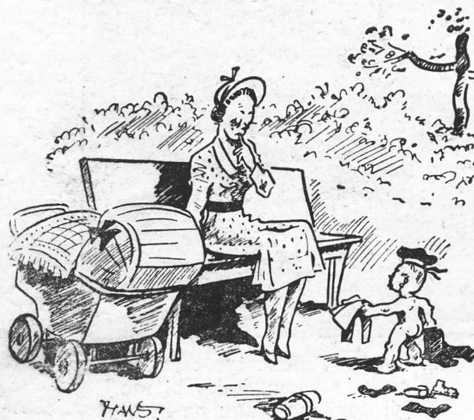
A.: »Nije. Ali gladna je!«

KOMPLICIRANA STVAR. — Profesor: »Gospodine kandidatu! Donesu vam premrznutog čovjeka. Što bi vi u tom slučaju uradili?«

Kandidat: »Trenjem sa snijegom dozvao bih ga opet k svijesti.«

Profesor: »Vrlo dobro! Ali što bi vi uradili, da se to, recimo, dogodi ljeti, kad nema snijega?«

KOD VRAČARICE. Mušterija: »No, vi mi tu otkrivate baš krasnu budućnost; same neprijatnosti, nesreće . . . !«

»Mamice, spremi moje odijelo, da bude lijepo! . . .«

Vračarica: »Pa što hoćete? To je i onako sve, što vam za dvadeset dinara mogu kazati!«

ISTINA. Otac: »Reci mi, sinko, koje se dvije riječi najčešće čuju u školi?«

Sin: »Ne znam!«

Otac: »Tako je! Dobro si rekao.«

TKO IMA PRAVO? On: »Hja, što ćemo? Žene uvijek protuslove muškarcima!«

Ona: »To nije istina, dragi moj!«

ČUDNO ZVANJE. A: »A tko ste vi zapravo?«

B: »Smiješno pitanje. Ja sam zet svog bogatog tasta!«

Križaljka

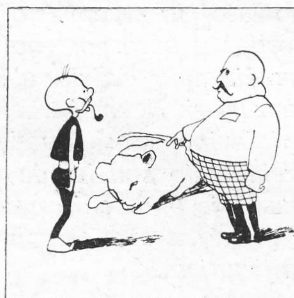
Složio Bekil, Zagreb

Vodoravno: 2. začin, 4. dolina, draga, 6. igraća karta, potočna životinja, 8. rat, vrh, 10. pjevanje, pjesma, 11. kratica na kraju pisma, 12. pokazna zamjenica, 14. bekrija, mangup, 15. roman Fabijana Barkate (iz albanskog života!), 17. egipatsko božanstvo, 19. pjesnik »Razgovora Ugodnog« (prije prezime!) 20. grah, 21. slom, propast (tuđ.).

Okomito: 1. zagrebački kazališni tenor, (prezime, Bugarin!), 2. kratica za »stranicu«, 3. obličje, 4. inicijali hrvatskog pjesnika (pesimista, prije prezime), 5. mjera za površinu, 6. uzdah, 9. inicijali hrvatskog pjesnika bohema, 11. rijeka u Italiji, 11a. inicijali (hrvatskog velikaša (muž Jelisave Kotromanićke), 12. kao 9, 13. kemijska oznaka za ulje, 14. rimski kućni bog, 16. Gospina majka, 18. turski velikaš, 19. pas.

Rješenje treba poslati do 20. travnja. Među odgonetače podijelit će se 20 lijepih romana.

Dobrijan kao »lav«

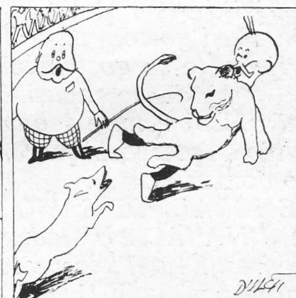
Na što čika danas cilja?
Je l' to šala ili zbilja?

U lava se preobuče:
po zemlji se ko lav vuče:

Baš dva čudna protivnika:
Protiv lava pas je Tika.

Čim zalaje mali Tika,
od strâ bježi naš lav-čika!

Ilustrovani list „Obitelj" stoji 1·50 Din po broju. Pretplata na list zajedno s jednim romanom u knjizi stoji 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed. Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 24-403. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu.